تیكۆشان، ئۆرگانی كۆمیته‌ی ناوه‌ندیی سازمانی خه‌بات ی كوردستانی ئێران

سوونامیی هێرۆئین له ئێران

سه‌رچاوه: رادیۆ ئالمان — و: عه‌لی به‌هرامی

گۆڤاری ئه‌شتێرنی چاپی ئالمان له یه‌كێك له ژماره‌كانی مانگی نوامبری خۆیدا له ڕاپۆرتێكی تێر و ته‌سه‌ل به ناوی (ئێران، گۆلاوی مه‌وادی موخه‌دیر) باسی له ئیعتیاد له ئێران كردوه. ئێران له چاو جه‌ماوه‌ره‌كه‌ی به‌رزترین رێژه‌ی ئیعتیادی له جیهاندا هه‌یه.

تۆماس ئه‌ستركێرن سه‌رنووسه‌ری گۆڤاری "ئه‌شترن"، بۆ سه‌ردێڕی بابه‌تی چل و شه‌شه‌مین ژماره‌ی ئه‌و گۆڤاره كه له مانگی نوامبر دا بڵاوبۆته‌وه " ڕووی تاریكی رژیمی ئێران"ی هه‌ڵبژاردووه.

هۆی هه‌ڵبژاردنی ئه‌و سه‌ردێڕه، ڕاپۆرتی تایبه‌تی (ئه‌شتفان گاسل هه‌واڵنێری ئه‌و گۆڤاره‌یه كه بۆ به‌شداری له رۆژی جیهانی خه‌بات دژ به خووگرتن (ئیعتیاد) سه‌ردانی ئێرانی كردبوو و به هاوكاری ئه‌سلان ئه‌رفه‌ع وێنه‌گری ئێرانی، (تامی تاڵی ژیانی رۆژانه‌ی له ئێران) كێشاوه.

سه‌رنووسه‌ر "ئه‌شترین" باس له نوێ ترین ئاماری رێكخراوی نه‌ته‌وه یه‌كگرتووه‌كان ده‌كا كه به‌و هۆیه‌وه له هیچ شوێنێكی جیهان جوێ له ئێران، به له‌به‌رچاوگرتنی رێژه‌ی خه‌ڵك، ئه‌وه‌نده‌ی موعتاد به مه‌وادی موخه‌دیر نیه. ئه‌و تیمه‌ی ڕاپۆرته‌كه‌یان كۆكردۆته‌وه له‌گه‌ڵ باغه‌وانه‌كان قسه‌یان كردوه كه كاریان ئه‌وه‌یه رۆژانه له پاركه‌كاندا ئه‌و موعتادانه بدۆزنه‌وه كه به‌هۆی به‌كارهێنانی زۆری ماده‌ی هۆش به‌ر له رێگای ده‌رزیه‌وه مردوون یا ئه‌و كچانه‌ی بۆ دابین كردنی مه‌وادی هۆش به‌ری پێویستی خۆیان و دایكیان مه‌جبوورن له‌شفرۆشی بكه‌ن.

ئه‌وان هه‌روه‌ها چوونه‌ته ئه‌و شوێنانه‌ی كه ده‌رزی خاوێن ده‌ده‌ن به موعتاده‌كان و چاویان به‌و پزیشكانه كه‌وتووه موعتادان بۆ وه‌رگرتنی (متادون) له به‌ر مه‌ته‌به‌كانیان ریزیان به‌ستووه.

"به‌ره‌و سه‌رچوونی خه‌مناوی"

چه‌ند دانه ره‌نگی كاڵه‌وه بوو له سه‌ر دیوارێكی گه‌چی به‌جێ ماوی ئه‌و به‌خته‌یه كه ڕووی له فریشته كرد بۆ ئه‌وه ژیانی باشتر بێ. پیاوێك گووتبووی كه حازره بیخوازێ ته‌نیا به شه‌رتێك، كراك وه‌لانێ و خانه‌واده‌كه‌ی به‌جێ بێڵێ. پیاوه‌كه ره‌فێقی براگه‌وره‌كه‌ی بوو و خۆی پێشتر موعتاد بوو به‌ڵام ماوه‌یێكه ته‌ركی كردوه. فریشته ئه‌و رۆژه و رۆژه‌كانی پێشتریش كابرای جواب كردبوو. له ئاخرین چاوپێكه‌وتن دا، پیاوه‌كه له كاتی رۆیشتن دا ژماره‌ی ته‌له‌فوونی خۆی له سه‌ر دیواره‌كه نووسی بوو به‌ڵام فریشته هیچ كات پێوه‌ندی پێوه نه‌گرت.

ئه‌شتفان گاسل ڕاپۆرته‌كه‌ی خۆی له ماڵێكی بچووك و كۆنی یه‌كێك له گه‌ڕه‌كه‌كانی باشووری تارانه‌وه ده‌ست پێ ده‌كا، جێگایێك كه فریشته‌ی ۱۹ ساڵه له‌گه‌ڵ دایكی، خه‌ریكی كێشانی هێرۆئینن. كچه‌كه ڕوو ده‌كاته هه‌واڵنێره‌كه و ده‌ڵێ: من كاتێ دایكێكی به‌و باشیه‌م هه‌یه مێردم بۆچیه. دایك سیگارێك ده‌نێ به لێوی كچه‌كه‌یه‌وه تا تووتنه‌كه تاڵی هێرۆئینه‌كه بگرێ و ده‌ڵێ: فریشته كچێكی باشه. به‌ڵام ئه‌گه‌ر ئه‌ومان نه‌بوایه چیمان ده‌كرد؟

له دوای ئه‌و وێنه هه‌واڵنێری ئالمانی له به‌ره‌و سه‌رچوونی خه‌مناكی ئیعتیاد له ئێرانی سی ساڵ دوای شۆرشی گه‌لان، ده‌ڵێ: به پێی ئاماری ره‌سمی حكومه‌ت یه‌ك ملوێن و سه‌ده‌هه‌زار موعتادی كاركوشته و حه‌وسه‌د هه‌زار موعتاد كه به ئاره‌زوو مه‌وادی موخه‌دیر ده‌كێشن له ئێراندا هه‌یه، هه‌ر چه‌ند راستی مه‌سه‌له‌كه زیاتر له‌و ئاماره‌یه. خووگرتن به هێرۆئین له ناو لاوان و به‌تایبه‌ت ژنان روو له زیاد بوونه.

فریشته دروست نازانێ كه دوازده ساڵ بووه یا چوارده‌ساڵ كه یه‌كه‌م جار مه‌وادی موخه‌دیری به‌كار هێناوه. پیاوه‌كه‌یان به‌جێی هیشتوون و دایكی به حه‌وت منداڵه‌وه بۆ ده‌رباز بوون له سه‌یری گاڵته‌جارانه دراوسێكان له شاره سنووریه‌كه‌ی خۆیان كه له عێراقه به‌ره‌و تاران دێن. ره‌زای براگه‌وره‌یان هێرۆئینیان پێ ده‌ناسێنێ و دوای ئه‌وه ئیعتیاد شیرازه‌ی خانه‌واده‌كه‌یان هه‌ڵده‌وه‌شێنێ. له‌گه‌ڵ مردنی خۆشكی گه‌وره‌یان له ته‌سادوفدا، فریشته ئه‌ركی پارێزگاری له دایكی و برا بچووكه‌كه‌یان وه‌ئه‌ستۆ ده‌گرێ و ئێستا به له‌ش فرۆشی خه‌رجی ئیعتیاده‌كه‌یان دابین ده‌كا، چ له ماڵێك له سه‌رووی شار یا له شیركه‌تێكی بیناسازی، داهاتی له نێوان ۲۵ تا ۷۰ یۆرۆیه. هه‌ر چه‌ند ئه‌و پووڵه زیاتر بێ به‌و رێژه‌یه‌ش مه‌وادی موخه‌دیر له به‌یانی له رێگه‌ی گه‌رانه‌وه بۆ ماڵ ده‌یكرێ، زیاتره.

"ئه‌وه باشه كه ته‌نیا حه‌شیش ده‌كێشێ"

هه‌واڵنێری ئالمانی دوای ئه‌وه بۆ رۆژهه‌ڵاتی تاران ده‌روا، ده‌چێته گه‌ڕه‌كی "خاكسفید" جێگه‌یێك كه مه‌ته‌بی دوكتور محه‌مه‌د سادقی شیرازی لێیه. ئه‌و پزیشكه ۳۸ ساڵه زیاتر له ده ساڵه كه موعتاده‌كان تیمار ده‌كا و له نزیكه‌وه ئاگای لێ بووه چۆن رێژه‌ی ئیعتیاد به حه‌شیش له ده‌یه‌كانی ۸۰ و ۹۰ی زایینی له ناو لاواندا زیادی كردوه.

دوكتور شیرازی یه‌كێك له‌و كه‌سانه بووه كه سێ چوار ساڵ پێش زه‌نگی مه‌ترسی بۆ لێ درا، كاتێك كه ماده‌یێكی موخه‌دیری نوێ (هێرۆئین ـ كراك) هاته بازاره‌وه و هه‌ر زوو په‌ره‌ی گرت و خۆشه‌ویست بوو. بۆ ئه‌وه‌ی زۆران پێ یان وابوو مه‌ترسی كه‌متره له هێرۆئین. لێكدانه‌وه‌یێكی هه‌ڵه له ماده‌یێك كه ۱۰ تا ۱۲ جار به‌هێزتر له هێرۆئینی ئاساییه.

(ئه‌ورۆ ئه‌گه‌ر نه‌خۆشێكی نوێم هه‌بێ كه ته‌نیا حه‌شیش ده‌كێشێ، پیرۆزبایی لێ ده‌كه‌م شوكرانه‌ی خودا ده‌بژێرم) پزیشك ئه‌و دێڕه به ئه‌ستفان گاسل ده‌ڵێ كه ده‌یهه‌وێ بزانێ بۆچی ئێران به‌و شێوه چووته ناو باتلاخی ئیعتیاده‌وه. هێندێ پێیان وایه به‌ره‌و سه‌رچوونی ئیعتیاد هۆكه‌ی ده‌گه‌رێته‌وه بۆ ئه‌وه‌ی كه الكول قه‌ده‌غه‌یه و وه‌ك كاتی شا مه‌یخانه نیه. به‌ڵام من وا بیرناكه‌مه‌وه زۆرێك له‌و كه‌سانه‌ی مه‌وادی موخه‌دیر به‌كار دێنن، هیچ كات بۆ بار یا مه‌یخانه ناچن. هۆی سه‌ره‌كی به رێژه‌یێكی زۆر بۆ هه‌ل و مه‌رجی خراپی ئابووری و رێژه‌ی به‌رزی بێكاری ده‌گه‌رێته‌وه. ئه‌و هه‌واڵنێره نرخی هێرۆئینیشی پێ زیاد ده‌كا: یه‌ك گه‌رام هێرۆئین ـ كراك له تاران كه‌متر له سێ یورۆیه.

"وێنه‌ی ئاشكرای ئیعتیاد"

پاركی كه‌وسه‌ر له باشووری تاران شوێنێكی دیكه‌یه كه هه‌واڵنێری گۆڤاری "ئه‌شترن" چووه. ناوبراو ده‌نووسێ: ناوچه‌ی ده‌وروو‌به‌ری پارك بێ شك وێنه‌ی نیشاندانی مه‌وادی موخه‌دیره له رۆژهه‌ڵاتی ناوه‌ڕاستدا. چیمه‌نه‌كان به ده‌رزی به‌كار هاتوو داپۆشراون و له نیوه‌رۆدا له سه‌ر سه‌نده‌ڵیه‌كانی پارك ده‌توانی ژماره‌یێكی زۆر له پیاوانی چه‌ماوه ببینی كه رووومه‌تیان داچۆڕاو و چاویان له بێ هێزیدا هه‌ڵ نایه.

هه‌ر له‌و شوێنه‌دایه كه "گاسل" له‌گه‌ڵ فه‌ردینی ۲۹ ساڵه و كامیاری ۲٤ ساڵان ئاشنا ده‌بێ كه خه‌ریكن به خوێن یاری ده‌كه‌ن. و ئه‌و یاریه شتێك نیه جوێ له وه‌شاندنی ده‌رزی مه‌وادی موخه‌دیر له ڕه‌گ و هاوكات كێشانی خوێن بۆ ناو ده‌رزیه‌كه و دیسان كردنه‌وه‌ی بۆ ناو ڕه‌گ.

ئه‌و هه‌واڵنێره له زمان دوكتور شیرازیه‌وه باس له عه‌مه‌لیاتی هێزه‌كانی پۆلیس ده‌كا و ده‌ڵێ: زۆرێك له‌و ماڵانه‌ی كه ببونه بنكه‌ی موعتاده‌كان كاول ده‌كرێن و ژماره‌یێكی زۆریان ده‌گیرێن ده‌نێردرێن بۆ زیندان و هێندێكیشیان ئێعدام ده‌كرێن. ناوبراو دوای ئه‌وه ده‌نووسێ، ئێستا ٦۰۰ ناوه‌ندی ده‌رمانی ئیعتیاد له سه‌رتاسه‌ری ئێراندا هه‌یه و زیاتر له سه‌دان كه‌س رۆژانه سه‌ردانی ئه‌و ناوه‌ندانه ده‌كه‌ن و جێگه‌ره‌وه‌ی وه‌ك "متادون" وه‌رده‌گرن. له‌لایێكی دیكه‌وه وابڕیاره ناوه‌ندێكی ده‌وڵه‌تی بۆ دابه‌ش كردنی حه‌شیش به‌و كه‌سانه‌ی ئیعتیادی سه‌ختیان هه‌یه و ناتوانرێ به شێوه‌یێكی دیكه كۆمه‌كیان بكرێ، دابمه‌زرێ و حه‌شیشی تێكه‌ڵاو له‌گه‌ڵ ئه‌لكول ده‌درێ به‌و كه‌سانه.

"عه‌لی سه‌نتوری، داستانێكی ئاشنا"

رژیمی ئێران له‌لایه‌ن وه‌ڵاتانی خارجیه‌وه به هۆی دژایه‌تی كردنی مه‌وادی موخه‌دیر زۆر ته‌شویق كراوه، "ئه‌ستفان گاسل" هه‌واڵنێری "ئه‌شترن" له دوای ووتنی ئه‌و دێڕه، باس له رێ و ره‌سمی رۆژی جیهانی خه‌بات دژ به مه‌وادی موخه‌دیر له ئێران ده‌كا و ده‌ڵێ هۆی سه‌ركی سه‌ردانی بۆ ئێران به‌و مه‌به‌سته بووه. رێ و ره‌سمێك كه سه‌رۆك كۆماری رژیم له پێوه‌ندییێكی راسته‌وخۆدا له ده‌فته‌ری سه‌رۆك كۆماریه‌وه ده‌ڵێ: ئێستا كاتی ئه‌وه هاتووه تا ئه‌و خه‌ڵكه‌ی كه ئیدیعایان ده‌كرد له به‌رانبه‌ر مه‌وادی موخه‌دیردا خه‌بات ده‌كه‌ن له ئامانج و پێوه‌ند ئاشكرا و نهێنی خۆیان له‌گه‌ڵ قاچاخچیه‌كان، پێدابچنه‌وه. ئه‌وه هه‌م پێشنیاره و هه‌م ووریایی.

كه داستانی فیلمی عه‌لی سه‌نتووری و موعتاد بوونه‌كه‌ی ده‌كا و ده‌ڵێ ئه‌و فیلمه به ئاسانی له‌گه‌ڵ به‌رانبه‌ره‌كه‌ی پێوه‌ندی دروست ده‌كا بۆ ئه‌وه‌ی له‌م وه‌ڵاته‌دا هه‌ر كه‌سه‌و كه‌سانێك ده‌ناسێ كه تووشی ئه‌و چاره‌نووسه‌ی عه‌لی سه‌نتووری (داریوش مێهرجویی) هاتوون.

كۆتایی ڕاپۆرته‌كه باس له به‌سه‌رهاتێك ده‌كا كه له زمان به‌هرام ڕادان ئه‌كته‌ری یه‌كه‌می فیلمی عه‌لی سه‌نتووری كه له ووتووێژ له‌گه‌ڵ ئه‌ستفان گاسل باس له رفێقێكی ده‌ورانی منداڵی خۆی ده‌كا كه كراك ئه‌و منداڵه ده‌م به پێكه‌نین و لاوه نه‌سته‌قه‌ی كرد به موعتادێك كه نووری چاوه‌كانی له ده‌ست داوه، قه‌ڵه‌و و بێ هێز له ماڵێكدا له‌گه‌ڵ دوو پرستاردا دژی و هیچێك ناڵێ، داستانی فیلمه‌كه‌ی من وه‌ك داستانی خانه‌واده‌ی ره‌فێقه‌كه‌مه كه باوك و دایكی به‌و هۆیه‌وه داڕووخان.

***

هێرشه تڕۆریستیه‌كه‌ی شاری (به‌مبه‌ئی) هیندوستان و ئاسه‌واره‌كانی

سیامه‌ند

له دوای ئه‌وه‌ی ژماره‌یێك چه‌كدار هێرشیان كرده سه‌ر هۆتێلی تاج مه‌حه‌ل و ناوه‌ندێكی جووله‌كه‌كان له شاری "به‌مبه‌ئی" هیندوستان، كه له ئاكامی ئه‌و هێرشه‌دا، نزیك به زیاتر له ۱۷۰ كه‌س كوژران و ۳۰۰ كه‌سیش بریندار بوون، و تێكڕای هێرشبه‌ره‌كان كوژران، ته‌نیا نه‌فه‌رێكیان به زیندوویی كه‌وته ده‌ست هێزه ئه‌منیه‌تیه‌كانی هیندوستان.

ئه‌و هێرشه بۆ سه‌ر شاری به‌مبه‌ئی له ماوه‌ی چه‌ند رۆژدا بووه گه‌رمترین هه‌واڵی هه‌واڵده‌ریه‌كان و نه‌ته‌نیا قاره‌ی هیند، به‌ڵكوو ناوه‌نده سیاسیه‌كانی جیهانی و ناوه‌نده‌كانی ڕاگه‌یاندنیشی به خۆوه خه‌ریك كرد. ئه‌گه‌ر چی رێكخراوێكی بێ ناو ونیشان به ناوی "موجاهیدین ده‌كن" به‌رپرسایه‌تی ئه‌و هێرشه‌یان له ئه‌ستۆ گرتووه به‌ڵام له‌شكری "طیبه" به هاوكاری ده‌ستگای هه‌واڵگری پاكستانیان به به‌رپرسی ئه‌و هێرشه تڕۆریستیه تاوانبار كراون.

هێرشی تڕۆریستی بۆ سه‌ر شاری به‌مبه‌ئی یه‌كه‌م هێرش نیه كه ده‌كرێته سه‌ر هێندوستان و له ڕابردووشدا چه‌ندین هێرشی گه‌ڵاڵه دارێژراو كرایه سه‌ر ئه‌و وه‌ڵاته و هه‌موو جارێكیش قامكی تاوان بۆ لای پاكستان ڕاكێشراوه.

ئه‌گه‌ر چی ئاڵۆزی و كێشه له نێوان هیندوستان و پاكستان هه‌ر له دوای سه‌ربه‌خۆیی پاكستانه‌وه به‌رده‌وام بووه و سێ جه‌نگی خوێناوی له نێوان ئه‌و دوو وه‌ڵاته رووی داوه به‌ڵام به هاتنه‌مه‌یدانی هه‌ل و مه‌رجێكی سیاسی له بار ده‌وڵه‌تی هه‌ر دوو وه‌ڵات له ساڵی ۲۰۰۲ بۆ نزیك بوونه‌وه و كۆتایی هێنان به كێشه‌كان هه‌وڵی زیاتریان خسته‌گه‌ڕ و چه‌ندین دیداری دۆستانه به مه‌به‌ستی ئاسایی كردنه‌وه‌ی پێوه‌ندیه‌كانی نێوانیان هاته ئاراوه كه هه‌ر له‌و پێوه‌ندیه‌دا "زه‌رداری" سه‌رۆك كۆماری نوێی پاكستان له سه‌ردانی ئه‌م دوایه‌ی بۆ هیندوستان رایگه‌یاند بوو، كه له ناخی هه‌ر پاكستانییێك دا تۆزێك ناسنامه‌ی هیندی هه‌یه و له ناخی هه‌ر هیندوستانییێكیشدا، تۆزێك ناسنامه‌ی پاكستانی هه‌یه. به‌ڵام هێرشی ئه‌م جاره بۆ شاری به‌مبه‌ئی وێ ده‌چێ هه‌وڵه‌كان بۆ نزیك بوونه‌وه‌ی هیندوستان و پاكستان له ناو به‌رێ و له به‌رابه‌ریشدا ئه‌گه‌ری سه‌رهه‌ڵدانی جه‌نگێكی مه‌ترسیدار له شێوه قاره‌ی هیند نزیك بكاته‌وه.

كه به پێی ئه‌و هه‌ل و مه‌رجه جوغرافیایه‌ی كه هیندوستان و پاكستانی تێدا هه‌ڵكه‌وتوون و هه‌روه‌ها له سه‌ر ئه‌و بنه‌مایه‌ی كه هه‌ر دوو وه‌ڵات خاوه‌نی بۆمبی ئه‌تۆمین سه‌رهه‌ڵدانی شه‌ڕ نه‌ك ده‌بێته هۆی ماڵوێرانی و زیان بۆ خه‌ڵكی دوو وه‌ڵات به‌ڵكوو ده‌بێته په‌یدا بوونی مه‌ترسی بۆ سه‌ر ناوچه‌كه به‌تایبه‌ت و جیهان به تێكڕا.

ره‌نگه به‌شێكی سه‌ره‌كی له مه‌به‌ستی تڕۆریستیه‌كانیش ئه‌وه بوو بێ كه هه‌وڵه‌كان بۆ نزیك بوونه‌وه و ئاسایی بوونه‌وه‌ی پێوه‌ندیه‌كانی نێوان پاكستان و هیندوستان له باربه‌رن. كه بێ گوومان ئه‌گه‌ر جه‌نگێك ڕوو بدات ئه‌وه تڕۆریسته‌كانن كه توانیویانه ئامانجه‌كانیان بپێكن و رێگه نه‌ده‌ن ئاشتی له ناوچه جێگیر بێ.

ئاشكرایه هیندوستان له‌و هێرشه تڕۆریستیه زیانی گیانی و ماددی و سیاسیی زۆری به‌ركه‌وتوه، به‌تایبه‌ت چه‌ندین وه‌زیری ئه‌و وه‌ڵاته، به وه‌زیری ناوخۆیشه‌وه ده‌ستیان له كار كێشاوه‌ته‌وه كه قه‌ره‌بوو كردنه‌وه‌ی ئه‌و زیانانه ئاسان نیه، به‌ڵام سه‌ره ڕای هه‌موو زیانه‌كان، ئه‌گه‌ر جه‌نگێكی دیكه له نێوان پاكستان و هیندوستان رووبدات بێ گوومان زیانه سیاسی و گیانی و ماددیه‌كان سه‌دان جار زیاتر ده‌بێ و له هه‌مان كاتیشدا ده‌بێته هۆی گه‌شه‌سه‌ندن و په‌ره‌سه‌ندنی تڕۆریسته‌كان و ئاسووده‌ییان. به‌و پێ یه ئه‌ركی هه‌ردوو وه‌ڵات و كۆمه‌ڵگای جیهانیه، هه‌وڵ بده‌ن، بۆ هێور كردنه‌وه‌ی ئه‌و وه‌زعه و رێگه بگرن له جه‌نگی چواره‌م له نێوان هیندوستان و پاكستان دا.

دیاره له‌و پێوه‌ندیه‌شدا، نابێ نه‌خش و كاریگه‌ری ده‌سه‌ڵاتی ئاخوندی ئێران له به‌رچاو نه‌گرین، هه‌ر چه‌ند به زاهیر وانیشان ده‌ده‌ن، حه‌زیان به كێشه و ئاڵۆزی له نێوان پاكستان و هیندوستان نیه، به‌ڵام به‌و پێ یه‌ی كه هه‌م هێندوستان و هه‌م پاكستان له ئه‌مریكا نزیكن و هاوكاریان له نێواندا هه‌یه و له‌لایێكی دیكه‌وه رژیمی ئاخوندی له بوونی دوو هێزی ناوكه‌یی و خاوه‌ن توانا مه‌ترسی هه‌یه، دوور نیه ئاخونده ده‌سه‌ڵاتداره‌كان هه‌وڵ بده‌ن كێشه له نێوان ئه‌و دوو وه‌ڵاته‌دا په‌ره‌بستێنێ.